

מ"ח 2363/16 - שלייפר טטיאנה נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

מ"ח 2363/16

כבוד המשנה לנשיאה א' רובינשטיין
שלליפר טטיאנה

לפני:
המבקשת:

נ ג ד

מדינת ישראל

המשיבה:

בקשה למשפט חוזר

בשם המבקשת: עו"ד אשר ארבל

בשם המשיבה: עו"ד אריה פטר

החלטה

א. בקשה למשפט חוזר לפי סעיף 31(א) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, שהגישה המבקשת, אשר הורשעה ביום 12.2.15, לפי הודאתה, בבית משפט השלום לתעבורה בתל אביב-יפו (תת"ע 65113-06-14), בנהיגה בשכרות, עבירה לפי סעיפים 62(3), 64ב(א)(3) ו-39א לפקודת התעבורה [נוסח חדש], בצירוף תקנה 169א לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961; בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו דחה את ערעורה (3.3.16), ובקשת רשות ערעור לבית משפט זה נדחתה אף היא (17.3.16). המבקשת אמורה להחל בריצוי עונשה ביום 1.11.16 (מועדים קודמים נדחו מטעמים רפואיים). הפרשה תתואר בתמצית להלן.

רקע והליכים קודמים

ב. בכתב האישום שהוגש נגד המבקשת נכתב כי ביום 14.6.14, בשעה 01:03 או בסמוך לכך, נהגה המבקשת

עמוד 1

ברכבה כשהיא שיכורה. עובדת שכרותה של המבקשת נקבעה על יסוד דגימת אויר נשוף מפיה, בה נמצא ריכוז של כ-640 מיקרוגרם לליטר אחד של אויר נשוף. בעת ביצוע העבירה עמד לחובת המבקשת עונש של שמונה חודשי מאסר מותנה, אשר הוטל עליה בבית משפט השלום לתעבורה בתל אביב-יפו לאחר שהורשעה בנהיגה בשכרות ביום 5.4.12 (פ"ל 4978-05-11). בתיק נוסף (פל"א 6294-06-14), שבמסגרתו הורשעה המבקשת בעבירה של נהיגה בזמן פסילה, הוארך ביום 7.7.14 עונש המאסר המותנה אשר עמד לחובת המבקשת, בשנתיים נוספות.

ג. תחילה, כפרה המבקשת במיוחס לה בכתב האישום. ואולם, לאחר מספר דיונים ביקשה לחזור בה מכפירתה; בית המשפט לתעבורה נעתר - לא באורח מיידי - לבקשה, והמבקשת הודתה במיוחס לה והורשעה על פי הודאתה (ראו פסקה י"ב להלן). המבקשת הופנתה לקבלת תסקיר מאת שירות המבחן. בתסקיר פורטו נסיבותיה האישיות של המבקשת, ונכתב כי היא מצויה בהליך טיפולי סדיר החל מחודש מארס שנת 2015, אך לא אימצה את המלצות הטיפוליות של השירות להשתלב במסגרת לגמילה מאלכוהול. שירות המבחן, שהתרשם מן המוטיבציה של המבקשת להפסיק את צריכת האלכוהול, המליץ על הארכת המאסר המותנה ועל הטלת צו מבחן למשך שנה.

ד. ביום 26.1.16 ניתן גזר הדין בעניינה של המבקשת (השופטת ש' קריספין-אברהם). בית המשפט התייחס לחומרת העבירה, לסיכון לשלומה של ציבור משתמשי הדרך ולצורך לנהוג ביד קשה בנהגים שיכורים. בית המשפט נתן דעתו גם לנסיבות ביצוע העבירה, ובין היתר, לכך שהמבקשת נהגה בהיותה שיכורה בעת שריחף מעל ראשה עונש מאסר מותנה, ולעברה התעבורתי המכביד. בית המשפט נדרש - מנגד - גם לנסיבותיה האישיות של המבקשת ולהודאתה. על יסוד האמור הטיל בית המשפט על המבקשת ששה חודשי מאסר לריצוי בפועל; הופעל בחופף עונש המאסר המותנה של 8 חודשים שהוטל בפ"ל 4978-05-11, ושתוקפו הוארך בפל"א 6294-06-14, כך שנפסק, כי על המבקשת לרצות שמונה חודשי מאסר בפועל; וכן נפסלה המבקשת להחזקת רשיון נהיגה למשך שש שנים, באופן מצטבר לכל פסילה אחרת, בניכוי תקופת המאסר שתרצה; ו-10 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים, והתנאי הוא שלא תעבור עבירה של נהיגה בשכרות או תחת השפעת משקאות משכרים או עבירה של נהיגה בזמן פסילה, או עבירה של נהיגה ללא רשיון נהיגה תקף מעל שנה.

ה. המערערת עירערה על גזר הדין לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו. הערעור נדחה ביום 3.3.16 (עפ"ל 50294-02-16; השופט ר' בן-יוסף), ונקבע כי המבקשת תתייצב לריצוי עונשה ביום 10.4.16. בית המשפט המחוזי דחה את בקשת המבקשת לעשות שימוש בסמכותו לפי סעיף 85 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, שעניינו מתן אפשרות להארכה נוספת של תקופת התנאי יותר מפעם אחת למורשע העובר טיפול למשתמשים בסמים, או שסיים טיפול כאמור, בקבעו כי סעיף זה אינו רלבנטי לעניינה של המבקשת שבעייתה היא שימוש באלכוהול. על פסק הדין הגישה המבקשת בקשת רשות לערער לבית משפט זה.

ו. ביום 17.3.16 דחה בית משפט זה את בקשת רשות הערעור (רע"פ 2143/16; השופט א' שהם), משלא נמצא טעם להתערב בעונש שנגזר על המבקשת. נאמר, כי מדובר בעונש ראוי, "המתחשב כהלכה בכלל השיקולים הצריכים לעניין, ובהם השיקולים לקולה, אשר מנתה המבקשת בבקשתה". אף לגופו של עניין, לא נמצא מקום לקבל את הבקשה. נפסק, כי נסיבותיה האישיות של המבקשת לא נעלמו מבתי המשפט הקודמים, וכך גם התסקיר אשר הוגש בעניינה. בית המשפט דחה את הטענה כי יש להחיל את סעיף 85 לחוק העונשין גם במקרים שעניינם גמילה מאלכוהול.

נפסק, כי לשון החוק בעניין זה היא חד משמעית, ואינה מותירה מקום למחלוקת פרשנית הדרושה ליבון בבית משפט זה. משנדחתה הבקשה, נקבע כי על המבקשת להתייצב לריצוי עונשה ביום 10.4.16.

ז. ביום 22.3.16 הגישה המבקשת בקשה למשפט חוזר, היא הבקשה הנוכחית, ולצדה בקשה לעיכוב ביצועו של עונש המאסר. בהחלטה מיום 24.3.16 לא נעתרתי לבקשת המבקשת לעיכוב הביצוע, ונתבקשה תגובת המשיבה לבקשה למשפט חוזר במועד מקוצר. עם זאת, נוכח מצבה הרפואי של המבקשת בנסיבות מיוחדות, עוכב מעת לעת, בהסכמת המשיבה, ביצוע עונש המאסר שהוטל על המבקשת (ראו החלטותי מן הימים 10.4.16, 17.4.16, 1.5.16, 2.6.16). ביום 11.7.16 נקבע כי ביצוע העונש יידחה עד יום 1.11.16.

טענות המבקשת

ח. במסגרת הבקשה למשפט חוזר, עותרת המבקשת לחזור בה מהודאתה בביצוע העבירה. זאת, שכן לטענתה, קיים פסול בהודאה ובמידת הבנתה את משמעותה של ההודאה. לטענת המבקשת, בית משפט השלום לתעבורה לא עשה מלאכתו נאמנה כדי לודא שהודאתה נמסרה באופן חופשי ומרצון; זאת - במיוחד, כשהודאתה התקבלה "שניות ספורות" לאחר שכפרה בעובדות כתב האישום. לטענת המבקשת, מדובר בפגם דיוני ומשפטי חמור ובנסיבות חריגות, ואלה מצדיקים מתן היתר לחזור מן ההודאה. לדברי המבקשת, בא-כוחה הקודם לא העלה נימוק זה בבתי המשפט הקודמים. המבקשת "האמינה אז ומאמינה היום כי יש בסיס משפטי ועובדתי טוב באשר לנימוקי ההגנה שלה ולניהול התיק ובייחוד חקירת איש המעבדה". לדעת המבקשת, אף אילו לא נקבע כי היא זכאית באופן מלא, אפשר שלאחר חקירת עדי התביעה היתה המשיבה מתקנת את כתב האישום באופן שהיה מונע את הפעלת עונש המאסר המותנה. על יסוד האמור, טוענת המבקשת כי נגרם לה עיוות דין המצדיק משפט חוזר לפי סעיף 31(א)(4) לחוק בתי המשפט. במסגרת בקשה להוספת חומר צירפה המבקשת, בין היתר, את התייחסותו של בא-כוחה הקודם לנסיבות הודאתה בעבירה. עו"ד גולן כתב, כי לאחר שנוהלו דיוני הוכחות וראיות התביעה נתבררו כמעט עד תום, ושקלול החומר - לרבות בדיקת מאפיינים - "הוחלט להמליץ לגב' שליפר לחזור בה מכפירתה ובכך להיטיב את מצבה מבחינת העונש בשל ההודאה, חסכון בזמן ולקיימת אחריות", וכן נאמר כי היא נכחה בדיון הרלבנטי "ולאחר ששקלה את מצבה הודתה כי היא היתה שיכורה בעת נהיגה".

תגובת המשיבה

ט. לדעת המשיבה, אין בטענות המבקשת כדי להתיר לה לחזור מהודאתה. המשיבה מזכירה כי המבקשת לא ביקשה לחזור בה מהודאתה במסגרת הליכי הערעור שהתנהלו בעניינה; לכן, לדעת המשיבה, לא הרימה את הנטל הדרוש לפי סעיף 31(א)(4) לחוק בתי המשפט ואף לא הצביעה על כשל בייצוגה, לא כל שכן, כזה שיש בו משום פוטנציאל לשינוי הכרעת הדין והמקום חשש ממשי לעיוות דין. לדעת המשיבה, מצבה הרפואי של המבקשת אינו רלבנטי להכרעה בשאלת המשפט החוזר; ככל שמצבה הרפואי אינו מאפשר ריצוי עונש מאסר בפועל, רשאית המבקשת לפנות בבקשה מתאימה לפי סעיף 7 לחוק שחרור על-תנאי ממאסר, התשס"א-2001 או לפנות בבקשה חנינה בהתאם לחוק החנינה, התשכ"ז-1967.

י. אין בידי להיעתר לבקשה. כידוע, "משפט חוזר הוא מאורע דרמטי בתולדות התיק" (מ"ח 4875/15 אבו הלאל נ' מדינת ישראל, פסקה ח (5.8.15); ראו גם מ"ח 182/16 שקלים נ' מדינת ישראל, פסקה כג (26.6.16)). לאמור - אין מדובר בהליך נוסף של ערעור על פסק הדין לשם "הזדמנות נוספת" לטוות גרסה שונה או משופרת (מ"ח 3139/13 רחמיאן נ' מדינת ישראל, פסקה 23 (25.5.14)), מה שקרוי בפי העם "מקצה שיפורים". כבר נפסק בעבר כי בבסיסו של מוסד המשפט החוזר המעוגן בסעיף 31(א) לחוק בתי המשפט עומדת השאיפה ליצירת איזון בין - מזה - ערך חשיפת האמת ומניעת הרשעות שווא, ומזה - עקרון סופיות הדין והבטחת ודאות משפטית (ראו למשל, מ"ח 226/16 זלום נ' מדינת ישראל, פסקה יג (29.6.16)). נקודת המוצא ההכרחית לדין בבקשה למשפט חוזר היא איפוא כי פסק הדין נשוא הבקשה בדין יסודו (מ"ח 4057/02 סובחי נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (10.7.02)), ועל כן תחם אותו המחוקק בקפידה לארבע עילות, כחריג לכלל (מ"ח 5568/09 סביחי נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (31.8.11)). איזון מתוחם זה הוא גם צו השכל הישר.

יא. לשונה של "עילת הסל" אשר לחוק בתי המשפט, עליה מסתמכת המבקשת בבקשתה, מורה אותנו כי ניתן לקיים משפט חוזר כאשר "נתעורר חשש של ממש כי בהרשעה נגרם לנידון עיוות דין". סעיף זה נועד להרחיב את גדרי סמכותו ואת שיקול דעתו של בית המשפט בבואו להחליט אם להורות על קיומו של משפט חוזר. "עילת סל" זו אינה כוללת יסודות מוגדרים אלא רקמתה פתוחה, והיא נועדה ליתן מענה לפגם דינוי שורשי שנתגלה בהליך הפלילי, באופן המערער את יסודות ההרשעה (ראו למשל, מ"ח 2448/16 פדילה נ' מדינת ישראל, פסקה טו (11.7.16)). בבואו לדון בבקשת משפט חוזר על פי סעיף 31(א)(4) לחוק בתי המשפט משקיף בית המשפט ב"מבט על" על ההליך כולו, ובוחן האם מדובר במקרה חריג במיוחד בו קם חשש להרשעת אדם חף מפשע (השוו מ"ח 3378/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 24 (17.7.14); מ"ח 1564/12 פרח נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (4.8.13)). המונח "עיוות דין" המופיע בסעיף זה עמום, ותכליתו היא האיזון בין הרצון לעשות צדק עם המבקש על-ידי תיקון טעות שנפלה לכאורה בהרשעתו, לבין עקרון סופיות הדין; אין בסעיף 31(א)(4) לחוק בית המשפט דרישה לקיומו של פוטנציאל לשינוי בתוצאות המשפט. ואולם, בעבר עמד בית משפט זה במספר מקרים על הוכחתו של פוטנציאל - ואף פוטנציאל ממשי - לשינוי תוצאות המשפט, גם בהקשרו של סעיף זה (ראו למשל, מ"ח 4811/12 אלקדר נ' מדינת ישראל, פסקה 27 (2.5.13) והאסמכתאות שם).

יב. בנידון דידן, במסגרת הטענה לעיוות דין, מבקשת המבקשת לחזור בה מהודאתה. אכן, בית משפט רשאי להתיר לנאשם לחזור בו מהודאתו (ראו סעיף 153(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982. ואולם, היתר כאמור יינתן רק מנימוקים מיוחדים שירשמו, כמו למשל, במקרים בהם נפל פגם ברצונו החופשי של הנאשם ובהבנתו את משמעות ההודאה, או במקרים בהם ההודאה הושגה שלא כדין באופן המצדיק את פסילתה; אף יתכנו מקרים בהם פעל בא-כוחו של נאשם תוך הפרת אמונים כלפיו (ראו למשל, ע"פ 5561/03 מדינת ישראל נ' פלוני, פ"ד נח(4) 145, פסקאות 8-9 (2004)) פסקה 11 (26.11.07)). כן נפסק, כי לעיתוי בו מתבקשת החזרה מן ההודאה יש ליתן משקל מכריע, וכי, ככלל, לא יתיר בית המשפט לנאשם לחזור בו מהודאתו לאחר שנגזר דינו, אלא בנסיבות חריגות (ראו למשל, מ"ח 779/13 יקותיאל נ' מדינת ישראל, פסקאות 9-11 (6.6.13)). הבקשה דנא אינה מפרטת את הנסיבות אשר הובילו לעמדתה של המבקשת בעת הודאתה בביצוע העבירה באותה עת. בנוסף, בערעור שהוגש על פסק הדין לא נטענה כל טענה כלפי ההודאה, ואף לא במסגרת בקשת רשות הערעור אשר הגישה המבקשת באמצעות בא-כוחה

הנוכחי; הליכים אלה התמקדו בשאלת העונש בלבד. לאלה כמובן משקל בהתייחסות לבקשה הנוכחית. מכל מקום, עינתי בפרוטוקול מיום 12.2.15, הוא יום ההודאה. אביא את הפרוטוקול בחלק הרלבנטי במלואו:

"ב"כ הנאשמת: בשלב זה ולאחר לבטים לא קלים, ובתמימות עם הנאשמת עצמה, אנו מבקשים לחזור בנו מהכפירה ולטעון לעונש"

הנאשמת: "אני לא מבינה, יכול להיות שהמכשיר היה לא בסדר".

החלטה: איני נעתרת לבקשת ההגנה לחזור מן הכפירה.

ניתנה והודעה היום כ"ג שבט תשע"ה, 12.2.15 במעמד הנוכחים.

"ב"כ הנאשמת: אני עומד על כך שהנאשמת הזאת חוזרת מכפירה. אני מחליט בשבילה מבחינה משפטית. היא לא מבינה את הדו שיח. הסברתי לה שאיש מהמעבדה עד תביעה הגיע.

הנאשמת: אני כולי רועדת. אני לא מבינה מה אני אומרת. אני מצטערת שאמרתי שהמכשיר היה לא בסדר. אני לא במצב של לחשוב. אני מפחדת. כשנהגתי ברכב הייתי שיכורה.

החלטה: לאחר ששבתי ושמעתי את דברי הנאשמת, ואת הסבריו של ב"כ הנאשמת, אני מתירה לנאשמת לחזור בה מהכפירה.

ניתנה והודעה היום כ"ג שבט תשע"ה, 12.2.15 במעמד הנוכחים.

הכרעת דין: על יסוד הודאת הנאשמת, אני מרשיעה אותה בעבירה של נהיגה בשכרות כמפורט בכתב האישום".

יג. מה ניתן ללמוד מן הפרוטוקול? כי בשל הערת המבקשת שאינה מבינה ושיכול להיות שהמכשיר (ה"ינשוף") לא היה בסדר סירב בית המשפט תחילה לבקשה לחזקה מן ההודאה. הסניגור הסביר איפוא, כי הוא ה"מחליט מבחינה משפטית", וכי הוסבר למבקשת שעד התביעה איש המעבדה (שכמסתבר עדותו היתה עשויה להיות משמעותית במסגרת הוכחת התביעה) הגיע. אז באו דברי המבקשת, שאמנם כללו רכיב של התרגשות, אך במפורש הודאה; ובית המשפט נימק את הרשות לחזור מן הכפירה. חרף התלבטותה והתרגשותה של המבקשת, יש ליתן משקל להתרשמותו של בית המשפט לתעבורה לאחר השקלא וטריא, וגם לעצתו של בא כוחה הקודם של המבקשת, עו"ד דוד גולן, המתמחה בתעבורה ושהעריך את משקל הראיות. בנסיבות אלה, אין ליתן למבקשת לחזור בה מהודאתה, לא כל שכן בבקשה למשפט חוזר, שבמסגרתו חזרה מהודאה תאפשר אך בנסיבות חריגות (השוו מ"ח 3202/15 כהן נ' מדינת ישראל, פסקה כ (10.9.15), להלן עניין כהן). במקרה דנא אין נסיבות חריגות המצדיקות להתיר למבקשת לחזור בה מהודאתה; לא נמצא דופי בהודאה, אף שבאה לאחר התלבטות כפי שתואר, ואין נראה כי נפגם רצונה החופשי של המבקשת. אף לא ניתן לומר שההודאה הושגה שלא כדין באופן המצדיק את פסילתה. ויובהר, משפט חוזר לא יינתן רק משום שנאשם מתקשה להשלים עם הרשעתו (ראו מ"ח 5639/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (27.2.13))

יד. אף אין לקבל את הטענה בדבר כשל בייצוג השלובה בטענת עיוות הדין. ראשית אציין כי לא כל טענה בדבר כשל

בייצוג מלמדת על כך שנגרם למבקש עיוות דין (ראו עניין כהן, פסקה כב). ואולם, כאמור, מדובר בטענת המבקשת כלפי התנהלות בא-כוחה הקודם בעת שהודתה בביצוע העבירה. את התייחסותו של עו"ד גולן לטענות המבקשת הבאנו מעלה. בעקבות ההתייחסות ומעיון באמור בפרוטוקול לא אוכל לומר כי היה כשל בייצוג; וגם בהיבט זה סבורני כי לא נתעורר חשש ממשי לעיוות דין.

טו. על יסוד האמור, אין בידי להיעתר לבקשה, והמבקשת תתייצב לריצוי עונשה ביום 1.11.16, כנקבע. אני שב ומאחל למבקשת רפואה שלמה, אך כאמור, ככל שמצבה הרפואי של המבקשת לא יאפשר ריצוי מאסר בפועל, רשאית היא לפנות בבקשה מתאימה לפי הוראות הדין (ראו גם הודעת המדינה מ-29.5.16 והחלטתי מ-2.6.16).

ניתנה היום, ג' באב התשע"ו (7.8.2016).

המשנה לנשיאה
